

TMMOB, İzmir Depremine İlişkin İlk Gözlem Raporunu Yayımladı...

EKSİK MÜHENDİSLİK ÖLDÜRÜYOR

TMMOB'nin İzmir Depremi'ne yönelik ilk gözlem raporu, kamuoyuyla paylaşıldı. TMMOB'un düzenlediği ve Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Pala'nın da katılım sağladığı basın toplantısında, güvenli yapıların temel yaşam hakkı olduğuna vurgu yapılarak, deprem ve benzeri afetlerin açacağı zararları en aza indirmenin tek yolunun; yer seçiminden başlayarak mühendisliğin tüm gerekliliklerinin yerine getirmesinden geçtiği vurgulandı.

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz ve TMMOB'a bağlı Odaların yönetim kurulu başkan ve üyelerinin katılımı ile oluşturulan heyet inceleme ve ziyaretlerde bulunmak üzere 1 Kasım 2020 tarihinde İzmir'e geldi. Heyetin ilk gözlemlerine ve TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu'nun (İKK) sahada incelemelere ilişkin rapor, 2 Kasım 2020 tarihinde düzenlenen basın toplantısıyla kamuoyu ile paylaşıldı. Deprem bölgesinde inceleme yapan heyette EMO Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Pala'nın yanı sıra, Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Şaban Filiz ve Yönetim Kurulu Üyesi Olgun Sakarya da yer aldı.

İzmir Mimarlık Merkezi'nde düzenlenen basın toplantısına TMMOB Yönetim Kurulu II. Başkanı Selçuk Uluata, İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Taner Yüzgeç, İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Sekreter üyesi Özer Akkuş, İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Üyesi Levent Darı, Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Yunus Yener, Jeoloji Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Alan, İçmimarlar Odası Yönetim Kurulu Başkanı Emrah Kaymak, Bilgisayar Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ali Rıza Atasoy, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ali İpek, Şehir Plancıları Odası Yönetim Kurulu II. Başkanı

Dilek Karabulut, Mimarlar Odası Yönetim Kurulu Üyesi Sinan Tütüncü, Gemi Makinaları İşletme Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Feramuz Aşkın, Peyzaj Mimarları Odası Yönetim Kurulu Sekreter Üyesi Özay Yerlikaya, Kimya Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Üyesi Ramazan Gök ve TMMOB İzmir İKK Sekreteri Aykut Akdemir de katılım sağladı.

Basın toplantısı TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz'ın konuşması ile başladı. Koramaz konuşmasına, İzmir halkına başsağlığı ve geçmiş olsun dileklerini ileterek, sadece bireysel olanaklarla alacak önlemlerle güvenli yapılarda yaşamının olanaklı olmadığını ifade ederek başladı. Deprem yol açtığı hasarı zararı en aza indirmenin yolunun; bilimsel ve teknik gerekliliklerin tümünü yerine getirmekten geçtiğine vurgu

yapan Koramaz, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Deprem bir doğa olayı. Bir doğa olayını engelleyemeyiz ama gerekli önlemleri alırsak vereceği zararı, vereceği hasarları, yaratacağı rant kayıplarını en aza indirebiliriz. Deprem ve benzeri afetlerin açacağı zararları en aza indirmenin bir tek yolu vardır. Yer seçiminden başlayarak, içinde yaşadığımız binaların hasarların inşaa ve denetim süreçlerinde kamusal denetimin mutlaka sağlanması deprem öncesi deprem esnası ve sonrası yapılacakların planlanması ve bu planların gereklerinin harfiyen yerine getirilmesidir. Sağlıklı güvenli yapılarda yaşam hakkı en temel insan haklarından birisidir."

Hasarların en aza indirmenin devletin asli görevlerinden biri olduğunu ifade eden Koramaz, "Deprem öncesi

deprem esnası ve sonrası yapılacaklardan herhangi birisinde bir aksaklık olması bu tür acı sonuçların yaşanmasının temel nedenidir. Deprem ve benzeri afetlere hazırlık, bir devlet politikasının kararlı bir şekilde uygulanacak devlet politikasını zorunlu kılmaktadır” dedi.

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz'ın konuşmasının ardından TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu adına İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şube Yönetim Kurulu Başkanı Eylem Ulutaş raporun sunumunu gerçekleştirdi.

Yıkım Bayraklı İlçesinde Yoğunlaşıyor

Depremi Kandilli Rasathanesi verilerine göre büyüklüğünün 6.9 olduğuna ve merkez üssüne en yakın yerleşim biriminin Seferihisar olduğuna yer verilen raporda, şu bilgilere yer verildi:

“Deprem, İzmir merkezine yaklaşık 70 km uzaklıkta meydana gelmiştir. Seferihisar ilçesinin kıyı kesiminde deprem nedeniyle tsunami olduğu rapor edilmiştir. Sığacık bölgesindeki taşkın nedeniyle bir kişi yaşamını yitirmiş ve ciddi maddi hasar oluşmuştur. Bunun yanında ilimizin tüm merkez ilçelerinden çeşitli bina hasarları tespit edilmekle beraber, yıkımlar ve ağır hasarlar kalın alüvyon tabakalarının yer aldığı Bayraklı ilçesinin bazı mahallelerinde yoğunlaşmıştır.”

Ruhsat Tarihleri 1999 Öncesi

Saha gözlemlerinde, yıkıma uğrayan ve ağır hasar alan binaların genellikle 8 kat olduğuna dikkat çekilen raporda, şu bilgilere yer verildi:

“Değerlendirilen bölgedeki kısmi ve tamamen yıkılan binaların sayısı 12’dir. Bu 12 binanın tamamının ruhsat tarihinin 1999 öncesi olduğu tespit edilmiştir. Yapılan mülakatlarda yapılardan önemli bir kısmının kooperatif olarak yapılan ve yapımı uzun yıllar süren binalar olduğu bilgisi alın-

mış, ruhsat bilgilerinde de yapı ruhsatı ve yapı kullanma tarihleri arasındaki uzun süre dikkat çekmiştir. Yine yapılan bir mülakatta, kısmi yıkıma uğrayan bir binanın sakini, 2005 yılında meydana gelen Seferihisar depreminde yapıda hasar olduğu ve yüzeysel tamirat yapıldığı bilgisi alınmış olup konuyla ilgili herhangi bir resmi kayıt yoktur. Bunun yanında yıkılan yapıların birçoğunun zemin katlarının dükkan ya da otopark amaçlı olarak kullanılan alanlar olduğu gözlenmiştir.”

Yıkım Tipleri

Yıkılan binaların 5 tanesinin sandviç tipi yani döşemelerin birbiri üzerine oturmasıyla olduğuna değinilen raporda, “Bu tip bir göçmede, göçme nedeni malzeme eksikliği- uygunsuzluğu, güçlü kolon zayıf kiriş prensibinin uygulanmaması, yetersiz eleman dayanımı, yumuşak kat veya uygulama hatası gibi nedenlerin bir veya birkaçının göçme nedeni olması mümkündür” denildi. Bazı binaların alt

katlarda kısmi göçmeler olarak nitelendirilebilecek şekilde düşeyde kısmi göçme yaşadığına değinilen raporda, bu binalarının zemin katlarının dükkan veya otopark olduğu belirtilerek, “Zemin katlarda yatay rijitliğin üst katlara göre zayıf olmasının sonucu olarak yumuşak kat temelli göçme mekanizmaları oluşmuştur. Alt katlarda kolon kiriş bağlantılarının koptuğu görülmektedir. Bina sakinleriyle yapılan bazı mülakatlarda dükkanlarda yapısal sisteme müdahale edildiği söylenirse de konuyu destekleyecek kesin bir bilgi mevcut değildir” ifadelerine yer verildi. Yatayda kısmi göçme yaşayan binalar da olduğuna yer verilen raporda, “Yıkıma uğrayan binaların bir tanesinde muhtemelen kenar düşey taşıyıcı elemanlarda zayıflık, yanlış tasarım veya üretimin sonucu bir göçme görülmektedir” denildi.

Zemin Yapısı

Bölgede yıkıma uğrayan binalarının yanında ağır hasar alan çok sayı-

da yapı da bulunduğuna vurgu yapılan raporda, bölgenin zeminine ilişkin şu bilgilere yer verildi:

“Kalın alüvyonel tabakalar (Bayraklı özel 260 m.) özelinde basen (ova) etkisi, depremin merkezi bu alanlara uzak olsa da İzmir özelinde asıl yıkıcılığı sağlayan zemin davranışının yapıya etkisi olarak görülmektedir. 19.09.1985 tarihinde gerçekleşen Mexico City depremi bunların örneklerinden biridir. Gerekli önlemlerin alınmaması veya durumun anlaşıl maması ile Şehir merkezi içerisinde kendisini gösteren Tuzla ve İzmir faylarında oluşacak benzer veya daha büyük bir deprem, bu bölgeye bu kapsamda daha büyük zararlar verebilecektir. Güvenli yapı tasarımında zemin parametrelerinin önemi yadsınamaz. Bayraklı İlçesinin bazı mahalleleri büyük oranda kalın alüvyon tabakaları üzerinde yer almaktadır. Parsel bazında düzgün etüdler dışında spesifik davranışın etkisi yerel olarak mutlaka incelenmeli ve yapı etkileşimi baştan sorgulanmalıdır. Yine zemin etüdlerinde tüm aşamaların kamusal denetimi yapılması önem arz etmektedir.”

Hasar tespit işlemlerine bir an evvel başlanması gerektiğine vurgu yapılan raporda, şu bilgilere de yer verildi:

“Bölgede yapılan gözlemlerde,

birçok binada ağır hasar olduğu, bir kısmında ise hasarların taşıyıcı olmayan elemanlarda olduğu fakat yapısal elemanların sorunlu olmadığı görülmüştür. Fakat vatandaşların mağduriyetlerinin en aza indirilmesi için detaylı hasar tespit çalışmalarına başlanmalıdır. Nitekim sürecin uzaması hem hırsızlık hem de çeşitli sosyal problemler yaratmakta, bir yandan da insanların güvensiz binalara girmesine neden olmaktadır. Sahada ağır hasar gören bazı binaların dış cephesinde mantolama olduğu tespit edilmiş ve hasarın dış cepheden gözlenemediği görülmüştür. İç mekanlarda ise kaplamalar ve yer yer asma tavan/alçıpan nedeniyle taşıyıcı sistem gözlenememektedir. Hasar tespiti için görevlendirilecek kadrolara bu kaplama ve örtüleri açabilecek ekipman verilmelidir. Unutulmamalıdır ki can kayıplarının artmaması için tespitler titizlikle gerçekleştirilmelidir. Bunun yanında hasar tespit çalışmalarında öncelikli bölgede olmayıp hasar almış binalar için bir ihbar hattı oluşturulması önemlidir.”

Raporun sonuç bölümünde ise imar planlarının afet riskine göre hazırlanmasının önemine dikkat çekilerek, “İçinde yaşadığımız binaların tasarım, inşaa, denetim ve bakım süreçlerinin rant amaçlı yaklaşımlarla sürdürülme-

si, depremlerin yıkıcı sonuçlarla karşımıza çıkmasına neden olmaktadır. Depreme dayanıklı yerleşim alanları ve yapılar tasarlanmanın, üretmenin, deprem hasarları ve can kayıplarının azaltılmasının bilinen tek yolu, mühendis, mimar ve şehir plancılığı hizmetlerinin eksiksiz bir şekilde uygulanmasıdır. Bu çerçevede; denetimsiz ve kaçak yapılaşmaya derhal son verilmelidir” denildi.

İmar Afları Yasaklanmalı

İmar barışı adı altında yasal hale getiren binalarının ruhsatların iptal edilmesi çağırısı yapılan raporda, şu önerilere de yer verildi:

“Mevcut yapı denetim sistemi zeminle ilgili mühendislik çalışmalarının arazi denetimlerini kapsamalıdır 2011 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla uygulamaya konulan Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı geciktirilmekten uygulamaya konulmalıdır. Başta hastaneler, okullar ve kamu binaları olmak üzere kentimizdeki tüm kaçak, imara aykırı ve deprem riski içeren yapıları tespit etmek için il genelinde bir envanter çalışması yapılmalıdır. İzmir Deprem Master Planı yenilenmelidir.”

Risk grubundaki yapıları belirlenerek, güçlendirilmesi veya yıkılması için çalışma yapılması gerektiğine işaret edilen raporda, “Yapı tasarım, üretim ve denetim süreçlerinde TMMOB’a bağlı meslek odalarını devre dışı bırakan uygulamalara son verilmelidir. Odaların mesleki denetim faaliyetleri üzerine konulan engeller kaldırılmalı, yerel yönetimler bu konuda üzerlerine düşenleri eksiksiz yerine getirmelidir” ifadelerine yer verildi.

“Yaşanabilir kentler” ve depremlerin yıkıcı etkilerini azaltmak için kararlı adımlar atılması gerektiğine vurgu yapılan raporda, bu amaçla gerçekleştirilecek tüm çalışmalar için TMMOB’a bağlı odaların işbirliğine hazır olduğunun altı çizildi.

